

RIKOSS

Poljudnoznanstvena revija s področja ljudi z okvaro vida

številka 4 / 2013

KOLOFON

RIKOSS

Poljudnoznanstvena revija s področja ljudi z okvaro vida
letnik 12, številka 4 / 2013
ISSN 1854-4096

Izhaja 4-krat letno v elektronski in zvočni obliki in je brezplačna.
Spletna stran: <http://www.zveza-slepih.si/rikoss/>
Izdaja: [Zveza društev slepih in slabovidnih Slovenije](#)

Odgovorni in tehnični urednik: [Marino Kačič](#)
Uredniški odbor / sodelavci: Brane But, Jože Gregorc, Metka Pavšič, Jure Srebrovič,
Slavica Bukovec Zupanič

V reviji se objavlja priporočila in izsledke testiranj nove specialne IKT opreme, strokovne članke o spoznanjih z relevantnih področij, možnostih za izobraževanje, delo, prosti čas, o izkušnjah v povezanosti/vključenosti, o osebnih življenjskih in delovnih izkušnjah ljudi z okvaro vida, njihovih svojcev, strokovnjakov vseh podpornih služb in drugo. Vsi prispevki so avtorizirani, avtentični in se nanašajo na področje "ljudje z okvaro vida".

=====
Avtorske pravice za prispevke, sprejete v objavo, pripadajo reviji Rikoss. Uredništvo si pridržuje pravico preurediti ali spremeniti dele besedila, če tako zahteva jasnost in razumljivost, ne da bi o tem prej obvestili avtorja. Avtorji prispevkov so odgovorni za avtentičnost besedila in svoja stališča.

© Revija Rikoss (ime, oblika in vsebina) je zaščiten z zakonom o avtorskih pravicah. Revija ali katerikoli njen del ne smeta biti razmnožena ali spremenjena v kakršni koli obliki (elektronski, zvočni, tiskani ali drugi obliki) brez predhodnega pisnega dovoljenja lastnikov avtorskih pravic: © Revija RIKOSS in Zveza društev slepih in slabovidnih Slovenije.

[Domov](#) [Uredništvo](#) [Naročite brezplačen Rikoss](#)

=====

KAZALO

UVODNIK: Marrakeški sporazum odpira pot do zakonite kopije objavljene literature

Marino Kačič, Darja Zaviršek

AVTOPORTRET: Vida Batistič

Komaj sem čakala, da bom lahko delala z računalnikom

POPOTNIŠKI UTRINKI: Čez smaragdne valove v nepoznane svetove

Sabina Dermota

INTEGRACIJA: Dostopnost v turizmu je pravica vseh ljudi

Prilagoditve turistične ponudbe za slepe in slabovidne

Slavica Bukovec Zupanič

NOVOSTI IZ INVALIDSKEGA VARSTVA: Novi Zakon o štipendiranju

Brane But

DOBRO JE VEDETI: Primerjava operacijskih sistemov Android (Google) in IOS (Apple)

Jožef Gregorc

PAMETNI TELEFONI: Aplikaciji Potrošnikov SOS in Trole

Jožef Gregorc

NAMIGI IN NASVETI: Učinkovito iskanje z Googlom – devetič, Povečajmo uporabnost Gmaila

Brane But

OGLASNA DESKA: Slepí in slabovidni intelektualci na tradicionalnem delovnem srečanju

Slavica Bukovec Zupanič

NOVIČKE: Brezplačna nadgradnja z Windows 8 na Windows 8.1, Kmalu samovozni avtomobili tudi za slepe in slabovidne, Tablični računalnik, vodljiv z očmi, Dodatni programi za Skype morda prenehali delovati, Za širjenje lažnih govoríc na družabnih omrežij v zapor

Jure Srebrovič

UVODNIK: Marrakeški sporazum odpira pot do zakonite kopije objavljene literature

Sporazum omogoča dostop do tiskane, elektronske in zvočne oblike vseh objavljenih del za ljudi z ovirami na področju branja

Avtorja: Marino Kačič, Darja Zaviršek

Lektoriranje: Albert Kolar

[Pošlji komentar](#)

Bilo je le vprašanje časa, kdaj in po kateri poti se bo začela uresničevati pravica do zakonitega dostopa do objavljene literature za ljudi z oviro branja. Letos poleti so se s tem namenom v Maroku, v mestu Marakeš, sestale pogajalske skupine Svetovne organizacije za intelektualno lastnino (World Intellectual Property Organization ali krajše WIPO) in Svetovne zveze slepih (World Blind Union) ter predstavniki drugih ljudi s hendikepom.

Po dolgotrajnih pogajanjih so 27. junija 2013 sprejeli Marakeški sporazum za lažji dostop do objavljenih del za ljudi, ki imajo okvaro vida ali drugo oviro pri branju (Marrakesh Treaty to Facilitate Access to Published Works for Persons Who Are Blind, Visually Impaired, or Otherwise Print Disabled). S tem sporazumom se udejanja ena od pravic (pravica do enakopravnega dostopa do informacij in literature), ki izhaja iz Konvencije Združenih narodov o pravicah invalidov. Ta je bila leta 2006 sprejeta v skupščini Združenih narodov, leta 2008 pa je bila ratificirana tudi v Državnem zboru RS.

O odprti poti do zakonite kopije objavljenih gradiv govorimo zato, ker so danes avtorske pravice v Sloveniji vezane le na eno vrsto objavljene literature, to je praviloma tiskana izdaja knjige. V primeru, ko knjige doma skeniramo zato, da bi jih lahko brali na brajevem zaslonu, s pomočjo povečevalnika, ali jo bralci berejo in posnamejo na kasete in DVD-je za namene knjižnice Zveze slepih in slabovidnih Minke Skaberne, so ta opravila le na pol zakonita. To pomeni, da v Sloveniji še nimamo zakona, ki bi omogočil, da bi bila vsa objavljena gradiva hkrati objavljena v treh različnih vrstah objav: tiskani, elektronski in zvočni in pri tem bila povsem zakonita.

Slika: na fotografiji je Kup knjig, zavezan z verigami in zaklenjen s ključavnico, ki simbolizira, da so knjige ljudem z ovirami na področju vida in branja nedostopne. V ozadju pa so ljudje z različnimi ovirami branja, ki v času pogajanja za Marakeški sporazum demonstrirajo, da se omogoči zakonit dostop do različnih oblik objav knjig, saj je na svetu toliko ljudi, ki imajo oviro pri branju tiskanih oblik publikacij.

Ljudje z oviro na področju branja niso samo tisti, ki imajo diagnozo slepi ali slabovidni, ampak tudi ljudje, za katere se je danes uveljavila nova kategorija »ovira na področju tiska«. V angleščini se govori o »print disability«, torej oviri na področju tiskanega gradiva. Koalicija na področju pravice do branja je oktobra 2013 opredelila osebo, ki je ovirana na področju tiskane besede, kot osebo, ki ne more učinkovito brati tiskanega besedila zaradi senzorne ali fizične ovire, ovire na področju zaznavanja ali zaradi razvojne, kognitivne ali intelektualne ovire. Ta definicija vključuje ljudi z disleksijo, motnjami avtističnega spektra in z drugimi diagnozami.

Sporazum omogoča, da ljudje z oviro branja pridejo do zakonite kopije kateregakoli objavljenega dela zato, da si ga prilagodijo glede na svoje potrebe pri branju. Nekateri uporabljajo predvsem tiskane knjige, drugi elektronske in tretji zvočne. To bo v skladu s Marakeškim sporazumom potekalo preko pooblaščenice nacionalne organizacije, ki jo v nacionalni zakonodaji opredeli vsaka država zase. Sporazum pa podpira tudi čezmejno izmenjavo kopije objavljenega dela za ljudi z oviro branja. Pri tem pa je treba upoštevati vse dosedanje pravice lastnika dela do varstva intelektualne lastnine.

Vsi vemo, da človek z diagnozo slep ali slaboviden ne more brati tiskane literature. V preteklosti je bila taka ovira razumljena le kot problem človeka, ki pač ne vidi. Če ne vidi, je logično, da ne more brati, ali ne? Danes vemo in o tem govori tudi Konvencija Združenih narodov o pravicah ljudi z ovirami, da je ovira vedno družbeno ustvarjena. To pomeni, da je ovira velika, če je okolje ne vključujoče, in manjša, če je okolje odprto za različne potrebe ljudi. Na področju branja literatura ni le za tiste, ki nimajo ovir pri branju tiskanih gradiv, temveč za vse ljudi, če se le prilagodijo oblike bralnega gradiva. Marakeški sporazum, tako kot že omenjena konvencija Združenih narodov, pomeni velik premik na področju razmišljanja. Včasih je bil prevladujoč dobrodelni pristop, češ »pomagajmo slepim in slabovidnim, dajmo jim denar, da si posnamejo knjige, bodimo prijazni in jim dajmo nekatere elektronske knjige ali revije«. Danes pa to ni več dovolj, temveč je potreben enakopravnejši pristop, ki pomeni, da ima vsak človek pravico do dostopa do vseh vsebin, ki pa jih je treba ustrezno prilagoditi. To je danes, v svetu digitaliziranih gradiv, tehnično gledano, pravzaprav preprosto.

Danes vsa besedila obstajajo v elektronski obliki, kar pomeni, da jih lahko beremo na računalniku ali drugih podobnih napravah, ali pa jih posnamemo v zvočno obliko. Ti dve obliki sta veliko bolj dostopni, kot sta bili včasih branje v živo ali pretvorba v brajevo pisavo. Vendar je vse to pravzaprav nezakonito dejanje. Avtorska dela namreč ščiti zakonodaja za varstvo intelektualne lastnine. Po eni strani je to seveda povsem razumljivo, po drugi strani pa tudi vsi vemo, da ni druge poti, kot uporaba elektronske oblike besedila in/ali njegovo pretvarjanje v zvočno obliko. Namreč, ne gre le za željo, da bi brali knjige ali časopise, gre tudi za neizogibno nujo pri izobraževanju, študiju in vsakodnevnem delovanju nasploh.

V Marakeškem sporazumu je vpeljan že omenjeni pojem »ljudje z ovirami na področju tiska ali branja« (print disabled), ki zajema, poleg ljudi z diagnozo slep ali slaboviden, tudi ljudi z drugimi ovirami, ki ne morejo brati tiskanih gradiv, ali pa z veliko težavo (na primer, ljudje z diagnozami kot so gluhoslep, motnja v duševnem razvoju, že omenjena disleksija, mišična distrofija, tetraplegija, multipla skleroza ipd.). S tem je narejen tudi odmik od stereotipnega razumevanja, da imajo oviro oz. težave pri branju le ljudje, ki slabo ali nič ne vidijo. V duhu tega je verjetno smiselno razmišljati o tehničnih rešitvah v prihodnosti, ki bi vsem tem skupinam ljudi omogočile enak dostop. Morda tudi na isti način, na primer specialna knjižnica za slepe slabovidne in ljudi z ovirami na področju branja, ali pa skupne rešitve v javnih knjižnicah za vse ljudi. Tako bi prišli do uresničitve predstave o univerzalnem oblikovanju (universal design), ki jo imajo številni ljudje po svetu. To pomeni, da pri načrtovanju prostorov in storitev za ljudi izhajamo iz zamisli, da mora biti en prostor in ena storitev organizirana tako, da ustreza raznolikim potrebam ljudi.

Upajmo, da bo naša država kmalu ratificirala Marakeški sporazum in potem čim prej uresničila njegov duh. To pa pomeni, da se bo morala spremeniti zakonodaja na področju avtorskih pravic. Takrat bomo imeli vse knjige, ki jih bodo izdali slovenski založniki, ne samo na policah knjižnic in knjigarn, temveč istočasno tudi na naših računalnikih in na predvajalnikih. Tako se mnogi ne bodo več počutili prikrajšane za novosti in lahko bodo izbirali, kako bodo knjigo brali, da bo za njih čim bolj praktično in da bodo v njej lahko uživali.

- **Print-disabled person** is "a person who cannot effectively read print because of a visual, physical, perceptual, developmental, cognitive, or learning disability. Reading Rights Coalition. Retrieved 25 October 2013. Learning Ally. Retrieved 25 October 2013

<http://www.ip-watch.org/2013/06/27/alongside-celebration-of-new-treaty-in-marrakesh-blind-people-demonstrate-for-jobs/>

[Na vrh](#)

AVTOPORTRET: Vida Batistič

Komaj sem čakala, da bom lahko delala z računalnikom

Lektoriranje: Albert Kolar

[Pošljij komentar](#)

Na začetku devetdesetih let prejšnjega stoletja si slepi, vsaj jaz, nismo upali razmišljati o delu z računalnikom, jaz pa še zlasti nisem pričakovala, da bom prav na račun teh škatel dobila službo, brskala po internetu, zbirala recepte, brala knjige in si dopisovala s prijatelji, brez pomoči drugih.

Pri starosti treh let sem popolnoma izgubila vid, se šolala v Zavodu za slepo in slabovidno mladino v Ljubljani, potem sem se vpisala na srednjo

družboslovno šolo, končala pa sem nazadnje zdravstveno, saj so mi na družboslovju nekako zaprli pot študija, po njihovo zaradi nezmožnosti za študij z veliko literature. »Jezike študirati je za slepega nemogoče,« so me prepričevali. Po končani srednji zdravstveni šoli sem dve leti in pol študirala pravo, ki pa se res zaradi prevelike količine gradiva in tudi malo zaradi moje nevolje ni končal. V tem času sem opravila še tečaj ročne športne masaže in delala 6 mesecev v našem domačem nogometnem klubu. Potem sem dobila službo, vmes malce potovala, srečala partnerja, si ustvarila družino in danes uživam v polnem in pestrem življenjskem krogu. Razmišljam, kako je bilo včasih in tudi kako bi lahko bilo v bodoče.

Nekega dne mi je bila ponujena možnost dobiti brajev zaslon. Z veseljem sem ga sprejela in si tudi obljubila, da bom skušala ta pripomoček kar najbolje izkoristiti in izrabiti to ponujeno priložnost. Takoj smo doma kupili prvi računalnik in prvo skromno znanje sem pridobila kar od prodajalca računalniške opreme. Brajev zaslon pa seveda še ni deloval, saj v trgovini še videli niso take čudne naprave, ki bi meni, slepi osebi, prikazala, kar je vidno na zaslonu. Na Zvezi slepih in slabovidnih Slovenije so organizirali tečaj računalništva v DOS-u. Meni se je pa vse bolj odpirala pot učenja in komaj sem čakala, da bom lahko tudi sama delala z računalniki, kot drugi moji prijatelji.

To znanje mi je prišlo kmalu prav, saj mi je oče znanca, ki je prav tako hodil v Zavod za slepe, ponudil preizkus delovanja vrstice kar v službi. Malce me je bilo strah, ko pa sem sama opravila s prvo stranko na 1188, to delo mi je ponudil, se mi je kamen odvalil od srca in nisem niti pomislila več, da jaz ne bi mogla delati na tem delovnem mestu. Res sem se morala truditi več kot drugi, stalno dokazovati, da tudi jaz znam, da sem sposobna, in danes sem popolnoma enakovredna ostalim na tem delovnem mestu, delam z enako programsko opremo in z mojo vrstico, pa čeprav je danes obseg tega dela veliko širši, kot le dajanje zelenih telefonskih števil, delam kot ostali. Enako hitro kot sodelavci odpravim stranko, poiščem na spletu, kar želi, posredujem številko in še in še.

1999. se mi je ponudila priložnost obiska računalniškega kampa na Švedskem, skupaj z g. Vanjo Kiswarday sva vodili eno izmed delavnic, prosti čas pa sem

izkoristila in se tudi sama udeležila delavnic, kjer sem se naučila osnov okolja Windows, saj sem do takrat delala le v okolju DOS. Kasneje pa sem se udeležila takega tečaja pri Zvezi slepih, tudi v službi smo prešli na okolje Windows, danes pa vse, kar počnem z računalnikom, delam popolnoma sama, pomagam si na različne načine, skratka delam vse, kar potrebujem za službo in moje delo...

Moja želja po znanju računalništva pa ni ostala pri miru, opravila sem izpit ECDL- evropsko spričevalo, s katerim sem pridobila kar veliko znanja za uporabo Worda, Excela, Accessa, Powerpointa in tudi opravila ta izpit med prvimi v Sloveniji, če ne celo v Evropi.

Moji otroci tudi že delajo s svojimi tablicami in telefoni in ko me sprašujejo, kako narediti to ali ono, se jaz kar malce zgrozim in postanem slabe volje. Tehnologija gre naprej, za slepe pa kar nekako ni nekih rešitev za uporabo zaslonov na dotik. Sprašujem se, kako bomo čez nekaj let sploh uporabljali telefone.

Še vedno sem imela preveč časa, pa sem se odločila, da bi še malce študirala, a kaj ko sem naletela na nesposobne in ne željne profesorje. Ko sem povedala, da bi študirala informatiko pri njih, se je predavatelj okorajžil in me prav lepo povprašal: »ali, hm, no ja, ali imate tudi mogoče kako dovoljenje od zdravnika?« Nisem vedela, kaj naj mu rečem, mogoče kaj zabrusim, mogoče kako pripeljem,..., kakorkoli že, s študijem ni bilo nič, sem pa dobila še eno hčerko, tako da sedaj čas vlagam vanjo in druga dva moja srčka. Sin je končal 3. razred, hči 1., najmlajša pa bo imela eno leto. Vsi skupaj smo zelo pridni in si med seboj zelo pomagamo.

Mož vedno bdi nad nami, poskrbi za red, pomaga pri organizaciji dela in se trudi tudi pri najtežjih nalogah z iskanjem rešitev na mojem računalniškem področju. Tudi sam se je kar dobro izučil in do dobra spoznal uporabo računalnika pri slepih. Včasih pogrešam kako igrico, ki bi bila prilagojena za igranje z našim Jaws ali s telefonsko programsko opremo. Sicer sem pa prav zadovoljna in bom še naprej skušala reševati izzive na svoji poti.

Kaj naj še povem? Časa ni veliko, skoraj ga še za prebiranje sporočil ni dovolj. Znanje s tečaja masaže uporabljam na sinu, ki trenira nogomet in upam, da mi bo nekoč tudi on rekel, kot nogometaš iz našega kluba, ko sem končala masažo, »Počutim se kot Van Basten!« V računalništvu se bom še naprej izobraževala, upam pa in si želim, da bi na tem področju tudi še kdo kaj več naredil, da bi tudi slepi lahko bili v koraku z ostalimi. Za slabovidne je tako rekoč poskrbljeno, mi slepi pa smo na tem področju kar malce v ozadju.

[Na vrh](#)

POPOTNIŠKI UTRINKI: Čez smaragdne valove v nepoznane svetove

Avtorica: *Sabina Dermota*

Lektoriranje: *Bernarda Pavlovec Žumer*

[Pošljij komentar](#)

Prvič sem slišala za pesnitev Soči, ko sem bila še čisto majhna in se jo je oče, ki je takrat študiral ob delu, učil na pamet. Nerazumljive čarobne besede, kot so brdka, prodornih, srd in podobno, so pesnitev naredile mistično, zato sem se jo takrat naučila na pamet. Zatem še trikrat. Drugič čez nekaj let, ko sem jo morala znati v šoli, tretjič in četrtič pa sem jo dodobra obnovila, ko sta se je morala naučiti tudi sin in hči. Vsakič je dodala nove dimenzije k mojemu občutljivemu odnosu do Soče in Posočja.

Ne mine leto, ne da bi nekaj prostih dni preživel v teh čudovitih krajih. Ko sem bila mlajša, so me privlačili ostanki polpretekle zgodovine, ki so v spomin in opomin še danes priče preteklosti. Zdaj pa me čedalje bolj privlači prečudovita narava s krono gora in kraljico, prelepo smaragdno divjo reko, ki že od nekdaj navdihuje umetnike, športnike, pohodnike, turiste, avanturiste in zaljubljenca. Soča spada med najlepše slovenske reke in je svetovno znana tudi zaradi kajakaških užitkov. Ponuja nam kar 62 kilometrov veslaških poti, vseh težavnostnih stopenj. Ni čudnega, da takšna avantura pride na misel tudi Živi.

Kajak je zaprt čoln, primeren za veslanje po mirnih in divjih rekah, jezerih in tudi morju. Glede na vodni ambient in tehniko veslanja poznamo več različnih tipov. Vsem pa je skupen isti cilj, varno in uživaško preživeti prosti čas. »Kako bi se jaz vozila po Soči s kajakom, sama?« se vprašam radovedno. »A si pozabila, da poznamo tudi dvojce?« me vpraša Živa. Prihodnji dan poiščemo turistično agencijo Prijon, ki ponuja tovrstne usluge. Živa in njena hči Neža ter moj sin Jan in jaz. Tam je vse vrvelo od neustavljive želje po gibanju. Kajakaštvo je v Sloveniji med športi nekako na 25. mestu. Da si pri tem varen in lahko uživaš, je potrebno veliko znanja in specifične opreme. Tudi za začetnike, kot smo mi. Oblačila iz neoprena, ki ščitijo pred podhladitvijo in mehanskimi udarci, nepremočljiva vetrovka, plavalni jopič, čelada in copati z gumijastim podplatom. Obvezen del opreme je krovnica, ki pokrije sedežno odprtino čolna in preprečuje vdor vode vanj. Ko smo bili oblečeni, smo odnesli čolne k vodi. Potipam kajak za dva. Precej daljši je od enojca in dokaj koničast na obeh koncih. Pomagam ga odnesti v plitvo vodo, kjer sedemo vanje. V roke dobim dvolistno veslo. Lista nista vzporedna, temveč malo zamaknjena. Kmalu ugotovim, kako praktično je to, saj vesla med veslanjem ni potrebno obračati. Obrnemo čolne po rečnem toku in potovanje se začne.

Midva z Gregom spredaj, drugi za nama. Čutim, da se premikamo, ampak kakor da imam veslo narobe obrnjeno. Nobenega pritiska vode ne čutim. Potipam desni list in vse je v redu. Slišim prve brzice. V ovinku je reka odložila nekaj materiala in čezenj je tok hitrejši. Čakam, kaj se bo zgodilo. Traja le hip in smo že mimo. Pa ne vsi. Neža je obrnilo in odpelje čoln k bregu, da izlije vodo in vnovič namesti krovnico. V majhnem čolnu ni treba veliko, da se obrneš. Le napačen nagib v močnejšem toku in že si v vodi. Veslamo dalje in še vedno imam težave z veslom. Prihodnjič si bom ročaj označila z lepilnim trakom. Prevozimo še en ovinek in še enega, ko Gregor nekoga pozdravi. Presenečena sem, ko ugotovim, da nismo sami. Pove mi, da je pozdravil ribiča, ki s trnkom v roki hodi ob reki. Takšnemu načinu ribolova pravijo

muharjenje. Na naslednjem ovinku se obrne Jan. Med pljuvanjem vode pove, da to ni prav nič zabavno. Spet se mirno vozimo in počutim se kot kakšna neuporabna indijanska squo. Nakar mi nos zajame čudovit vonj borovcev. To omenim Gregorju in on se samo nasmeje. Prevozimo dvojni ovinek in obrne se tudi Živa. Medtem ko jo čakamo, se zabavam tako, da veslam proti toku. To me presenetljivo navduši. Veter prinese cel oblak vonja po cvetočih ciklamah. Breg mora biti ves vijoličen od teh cvetov. Soča nas lepo hladi in sonce se zrcali v njenih valovih. Kakor da mi pošilja zajčke in mi mežika. Čisto sem se prepustila razmišljanju. Iz sanjarjenja me vrže vonj krem za sončenje. Od kod? Seveda! Bregovi so polni kopalcev. Šumenje reke preglasi ves njihov hrup. Zato jih nisem slišala. »Tudi z mostu nam mahajo,« mi pove Gregor. Kako mora biti tukaj lepo pozimi, ko je Soča svobodna. Le redki zaidejo tja. »Mami, a si že ugotovila, kakšen okus ima Soča?« me vpraša Jan. »Na žalost ne,« mu kar malo žalostna odgovorim. A zavedam se, da se z Gregom ne poznamo tako dobro, da bi si me upal malo namočiti v vodi. Varnost je vendarle na prvem mestu! Res, da je Soča v tem trenutku miroljubna, lepo zelena in videti je prijazna, a kljub temu me lahko kaj preseneti. Mi pa ljubeznivo odgovarja na vsa vprašanja. O veslanju resnično nimam pojma. Naučila pa sem se prisluškovati toku reke. Njenim zavojem in brzicam, za katere Gregor poskrbi, da jih prevozi elegantno kakor na panoramski vožnji. Zasuk čolna, nekaj šumenja, malo tresljajev in že sva skozi. Nato počakava še preostale. Tik pred ciljem pa vendarle. Od daleč se sliši kar glasno. Voda od tu in tam. Ne morem presoditi, kako in od kje je je največ. Peni se nekaj pred čolnom in hitrost narašča. »To bo nekaj,« si rečem in že s kljunom udariva v vodno gmoto, ki se razcepi, pljuskuje in špicne visoko čez mojo glavo. Končno sem cela mokra in tudi v ustih je pravi okus. To je tisto, tapravo zame! Ponoči se zbudim in se mi zdi, da se gugam v čolnu sredi reke. Sonce in šumenje reke in guganje me presenetijo. Nenavadno lepo se mi zdi. Sploh nisem pričakovala, da mi je tako všeč. V mislih dodam še brzice in hitrost in še močnejše bučanje vode. To pa je že nekaj! Kaj sledi? To, da si prihodnje poletje privoščim nekaj adrenalinskega.

Med letošnjim dopustom v Bovcu z Živo poiščeva Igorja Mlekuža. To je kajakaš na divjih vodah svetovnega slovesa. Ob kavi mu razložim, kaj bi rada. »Rada bi se peljala s kajakom, in sicer tako, da bi občutila adrenalinski občutek hitrosti, tok brzic, pljuskanje vode čez čoln, občutek drsenja in pri tem izkoristek vodnega toka.« Igor je takoj razumel bistvo: »No dobro, saj to ne bo tako težko. Če ne boš videla skal v vodi, se jih ne boš bala in te bo še lažje peljati kakor druge.« In smo bili dogovorjeni. Če smo se lani vozili od Čezsoče do Srpenice, sva bila tokrat namenjena od Srpenice do Trnovega. Čez kopalke oblečem že poznana oblačila. V neoprenu se odlično počutim, saj tesno, a prijetno objame moje telo. Potipam čoln, tudi tokrat je dvojec, le da je krajši, bolj zaobljen na konceh in ima več volumna. Spraševala sem se, ali naj vzamem veslo ali naj se pustim samo peljati kakor kakšna razvajena turistka. »Seveda boš imela veslo! Kaj pa misliš? Delaj, da vidiš, kako to gre,« je bil odločen Igor. Veslo mora biti zaradi vodnih ovir in hitrejšega toka krajše. Nisem pozabila na trak na ročaju za označbo lopatic. Če me je bilo dan poprej še malo strah, sem bila tisti trenutek vsa v pričakovanju. Takoj mi je bilo jasno, da bo Igor uporabljal veslo samo tako in samo tam, kjer bo nujno. In nisem se zmotila. Sedem v čoln spredaj in Igor mi razloži pomen vseh stičnih točk s čolnom: stopala, kolena, boki, ledveni del in zadnjica. Ni, da bi kar sedel v njem kakor v jajčni lupini. Čutiti ga moraš kot del sebe. Pri tem so najpomembnejši boki, saj z njimi nagneš čoln, da lepo zdrsi po vodi. Nikakor pa se ne smeš cel nagniti, ker ga mimogrede prevrneš.

Narediva nekaj zavesljajev in že sva pripravljena. Z veslom preverim globino in ugotovim, da voda ni visoka, je pa hitra. Na tej poti je tudi polna vodnih tvorb, prek katerih bova morala. Prav zato je vožnja na tem delu Soče zame zanimiva. Moje žile so polne adrenalina. Mislim, da tako polne kot rečna struga vode. »Dobro poslušaj navodila in jih upoštevaj,« mi reče Igor. In poženeva se z rečnim tokom navzdol. Krajše veslo in hitrejši tok sta zame dobrodošla sprememba. Brzice se hitro približujejo. Ne vem, ali naj veslam ali naj uživam. Že ob tretjem močnejšem zavesljaju mi z vesla za vrat priteče ledeno mrzla voda. To občutim kot prijazen sprejem čudovite Soče. Zato takoj vem, da bom veslala in uživala hkrati. »Dobro ti gre. Veslaj, veslaj in nagni se v desno,« so jasna in natančna navodila. Nagnem se v desno, nagne se še čoln in elegantno kot puščica zdrsiva ob brzici, se obrneva za 270 stopinj in že obstojiva v tolmunu. Čudovit eleganten zavoj, kot na smučeh. Z nič preveč veslanja, samo z nagibom in verjetno malo Igorjeve pomoči. »Kako se ti zdi?« me vpraša. »Čudovito, greva dalje!« zavpijem in uživam. Veslava naprej in spet nagib v desno in zavoj in naprej in zavoj v levo in juhu. Voda šprica in meni žarijo lica in srce mi poskakuje od vznemirjenja. Še dobro, da mu plavalni jopič preprečuje, da ne pobegne iz oklepa. Vsake toliko časa se ustaviva, da se malo pogovoriva. Igor opazuje postrvi, ki plavajo pod čolnom. Potem mi pripoveduje o pokrajini okoli naju. Spet preverim globino in opazim, da z veslom ne sežem do tal. Ko veslava po mirnejšem toku, mi opiše pogled na Krn, Kobariški Stol in Polovnik. Na vrhu vseh treh sem že stala. In zdaj bi jih lahko videla od tukaj, če? ... Voziva se po sončni Soči in premišljam o razliki med prvim in današnjim spustom. Za hip me prevzame spomin na vonj borovcev in dišečih ciklam, ki mi je lani dražil nostnice. Skoraj je že jesen in rečna bregova sta drugačna. Kar naenkrat čutim, da sva v senci. Omenim Igorju, kako je v senci hladneje kakor na soncu. Pa se začudi: »Čutiš razliko med soncem in senco?« »Seveda!« pozorna sem na vse mogoče občutke in še se mi zdi, da veliko nians kar zdrsimo mimo mene. Ustaviva se meter od dveh rač, ki naju mirno opazujeta. Igor opazuje druge veslače in na glas razmišlja: »Kako hitro pozabiš, kako je bilo, ko si sam začel.« Potem veslava dalje in opozori me: »Pazi, dvigni veslo. Šla bova med dvema skalama.« »Kako naj dvignem veslo, da bo prav?« se sprašujem, ko mi reče: »Dvigni ga vzdolž čolna.« »Samo, da mu ne snamem glave,« pomislim in že sva sredi peneče vode. Kakšne pol Soče dobim v naročje! »Juuuhhh!!« zavpijem in se penim z vodo vred! V naslednjem hipu spet vsa odteče in midva sva v mirnem tolmunu na vodni blazini v zavetju skale. Ko se malo pomirim, vprašam, kakšne barve je tukaj Soča. »Tukaj je zdaj temno zelena. Iztegnem roko iz čolna in pobožam hladno gladko površino. Čisto mirna je, kakor da se ne bi še trenutek pred tem belo penila okoli skal. »Nasproti naju so trije ogromni balvani in okoli vsakega je voda drugačne barve,« razlaga Igor. »Spomladi, ko se tali sneg, je svetlo modra, zdaj pa smaragdno zelena.« Zaprem oči in si predstavljam mnogo odtenkov zelene. Kako ta divji kajakaš zna razlagati in seči človeku v srce. Ko presodi, kako lahko krmili čoln skupaj z menoj, si čedalje več upa. Tako kot ptica drsiva po vodi in mimo ovir. Je mislil, da ne bom vedela, kje so ovire, pa jih čutim. Zaznavam skale, ki so lahko kot avtobus velike stene ali pa jih samo majhen del štrli iz vode. Igor točno ve, kje in kako morava zasukati čoln, da izkoristiva vodni tok. Čudovit občutek je to. Kakor graciozen ples. Neprestano ga sprašujem, kako ve, kje in kdaj začeti manever, da elegantno in varno zdrsiva mimo, ali vidi tla pod nama ali vidi, kje se valovi lomijo. Nikoli mi ni dovolj vprašanj. »Znati je treba prebrati reko. Potrebno je poznavanje hidrodinamike, pogoj za varen in uživaški spust so dolgoletna praksa in dobra fizična pripravljenost. Vsaka reka je živa. Tudi tista, ki jo zelo dobro poznaš, ni vedno enaka. Različna višina vode in njen hitri tok spreminjata strugo. S seboj lahko nosita tudi premične

ovire, na katere moraš biti zmeraj zelo pozoren. Tako se učiš,« se ne naveliča odgovarjati Igor. Zapelje naju pod skalni previs. Iztegnem roko in se dotaknem z mahom poraščenega oboka. Kako je mehak. Z roko drsim po njem, dokler spet ne začutim hrapave skale. Tam na robu jo doseže tudi sonce, ki briše vlago z nje, zato tam zanj ni več pogojev. Igor mi razlaga, zakaj nastanejo vodne brzice, kdaj nastanejo valovi in protivalovi, ki jim pravijo vodne role. Kaj so vodne blazine in kje ob skalah se pojavijo. Do tega športa čutim čedalje večje spoštovanje. »Šla bova čez rolo,« mi reče. Obrneva čoln in zapeljeva proti toku v belo peno. Ta buči kot slap in že sva sredi toka in protitoka. Peni se vse okoli naju, jaz pa imam občutek, da stojiva na mestu. Fantastičen občutek je čutiti butanje peneče vode ob čoln in slišati peno povsod okoli sebe in stati na mestu. Fant, to je kipeče življenje in midva sredi njega. Tega se ne moreš naveličati. Kako živo se počutim sredi te oglušujoče pene. Veslo držim na čolnu in uživam. Preveč občutkov me preveva, da bi lahko počela kaj drugega. Ne vem, kaj dela Igor, in me tudi ne zanima. Za tale trenutek bi dala kak dan življenja, da bi ga lahko še doživela. Še nekaj brzic in smo na izstopnem mestu v Trnovem.

Zaveslamo k bregu in potegnemo čolne na suho. Igor mi je med vožnjo omenil, da moraš v nevarnih delih reke v primeru, da padeš s čolna, leči na hrbet in se prepustiti toku z nogami naprej. To želim preizkusiti. Še vedno v kajakaških oblačilih se z Andrejem podava na sredino reke. Voda je mrzla in hitra. Kar dih mi jemlje, ko me zaliva okoli nog, bokov in prsi. Ko mi sega do ramen, se uleževa na hrbet. Čutim gomazenje hitrega toka povsod okoli sebe, šumenje v ušesih in hitrost, s katero me odnaša. Ali me je celo malo strah? O tem pa morda kdaj drugič.

[Na vrh](#)

INTEGRACIJA: Dostopnost v turizmu je pravica vseh ljudi

Prilagoditve turistične ponudbe za slepe in slabovidne

Avtor: *Slavica Bukovec Zupanič*

Lektoriranje: Albert Kolar

[Pošlji komentar](#)

Kako načrtovati dopust, da bo na njem čim manj ovir?

Med bolj prijetne opravke v našem življenju gotovo sodi načrtovanje dopusta s prijatelji ali z družino. Nekoliko manj preprosto je, ko se za turistično potovanje odločajo osebe z okvaro vida ali s kakšno drugo oviranostjo. Pred odločitvijo je namreč potrebno zbrati kup informacij, od urejenosti infrastrukture in javnega prevoza, možnosti dostopa v objekte, pa vse do preverjanja primernosti turistične ponudbe in aktivnosti glede na vrsto invalidnosti. Če oseba ni povsem samostojna, mora še poskrbeti, da ima v času dopusta oziroma izleta ob sebi zanesljivega svojca, prijatelja ali osebnega pomočnika.

Prav zaradi vseh teh ovir še vedno mnogo slepih in slabovidnih raje preživlja svoj dopust v počitniških domovih matičnih društev. Med »sebi enakimi« se počutijo bolje, zaradi nepoznavanja okolja pa redkeje in težje menjajo kraj preživljanja dopusta. Marsikdo namreč tehta odločitve med staro, že dodobra poznano lokacijo, ter izborom novega cilja. Prva izbira da slepemu in slabovidnemu večjo svobodo in samostojnost. S tem se seveda razbremenijo tudi tisti, ki preživljajo dopust s takšno osebo. Na slednje ljudi z okvaro vida celo premalokrat pomislimo. Je pa res, da se na tak način ne da širiti obzorja z novimi kraji in ljudmi.

Če si to nekdo zares želi, si mora izbrati nek nov cilj. V neznanem okolju so razmere bistveno drugačne, saj vse zgoraj omenjene prednosti izginejo, a le tako se da spoznati lepote tujih krajev in se srečati z novimi ljudmi. Je pa v tem primeru mnogo bolj obremenjen spremljevalec slepe ali slabovidne osebe.

Iz lastnih izkušenj lahko povem, da se mi zdijo za ljudi z okvaro vida zelo primerna skupinska potovanja pod vodstvom dobrega turističnega vodiča. Iz pogovorov in komentarjev sopotnikov izvem marsikakšno podrobnost in dobim številne informacije. Nemogoče je namreč, da bi ti oseba, ki te spremlja, hkrati do podrobnosti še vse opisala. Zato so zelo dobrodošle tudi najrazličnejše prilagoditve za slepe in slabovidne. Če otipaš maketo kulturnega spomenika ali osrednjega trga v nekem mestu, si lažje predstavljaš njegovo obliko in velikost. Kakovostna vodičeva razlaga pa tvojo predstavo le še okrepi.

Turizem se počasi prilagaja turistom s posebnimi potrebami

V zadnjem času so se spremenjeni ukrepi in usmeritve razvoja turizma v celotni Evropi pojavili kot posledica staranja prebivalstva ter spoznanja, da imajo pravico do dostopa do turistične ponudbe tudi invalidne osebe. Dostopnost turističnih storitev za vse ljudi bo vzpostavila večjo enakost, predvsem pa vključevanje ranljivih skupin ljudi na področje turizma. Seveda je treba ob tem upoštevati dejstvo, da nekateri

posamezniki za enakopravno koriščenje turistične ponudbe potrebujejo določene prilagoditve.

Tudi na obzorju slovenskega turizma se počasi pojavljajo posamezne iskricke upanja, ki opozarjajo na nujnost sprememb. Čeprav gre za osamljene primere, pa se vendarle čuti, da so turistični delavci začeli razmišljati nekoliko drugače. Če jih k temu že ne vodijo etična načela, jih v to žene ekonomski vidik.

Projekt Planina – Planota, prijazna invalidom

Eden večjih poskusov prilagajanja turizma pri nas je gotovo projekt Planina, ki je trajal od 1. aprila 2012 do 30. septembra letos. Njegov osnovni namen je bil spodbujanje prilagajanja celovite ponudbe na Banjško – Trnovski planoti invalidom z različnimi vrstami telesne oviranosti. Gre za prilagoditve na področju gostinstva, naravne in kulturne dediščine ter za usposabljanje turističnih delavcev za delo z invalidi. Poleg lokalnih ponudnikov so bili v projekt vključeni paraplegiki, gluhi ter slepi in slabovidni Severne Primorske. Vendar ne le kot uporabniki storitev, temveč tudi kot dejavni soustvarjalci. Projekt je bil financiran iz evropskih sredstev ob podpori Švice, iz katere je sodelovala Zveza nacionalnih združenj paraplegikov.

Ob koncu 18-mesečnega obdobja je bil izveden pilotni ogled nekaterih turističnih točk, ki so bile povabljene k sodelovanju v projektu. Za preizkus njegovih rezultatov je Medobčinsko društvo slepih in slabovidnih Nova Gorica organiziralo tradicionalno srečanje slepih in slabovidnih žensk iz celotne Slovenije.

To se je začelo pred Zeliščnim centrom Herbitium v Grgarskih Ravnah. Pridelava in predelava zelišč ima v teh krajih večletno tradicijo in je primerna predvsem zato, ker so površine obdelovalne zemlje zelo majhne. Zelišč se namreč ne da gojiti v velikih količinah, s tem pa se prepreči tudi razvoj raznih bolezni.

Tako je bilo prek različnih projektov urejenih nekaj njiv in zeliščnih vrtov na Banjščici, Lokvah ter v Grgarskih Ravnah, kjer je postavljen tudi omenjeni zeliščni center. V projekte o vzgoji in predelavi zelišč so se vključili tudi člani Društva slepih in slabovidnih iz Nove Gorice.

Kot je povedala novogoriška članica Metoda Likar, so pripravili sadike za 22 zelišč, jih vzgojili, ter po beri posušili. Za mrzle zimske dni so pripravili čajne mešanice, eterična olja in dišavne blazinice. Na kuharskih delavnicah so s pripravo različnih dobrot preizkusili uporabo zelišč v kulinariki.

Pri nekaterih delih so članom novogoriškega društva pomagali prostovoljci, vključeni v projekt, ves proces pa je potekal pod budnim očesom strokovnih delavcev Zavoda Gost na Planoti.

Boris Kante iz omenjene ustanove je na vprašanje, kakšna je njihova izkušnja sodelovanja v projektu, odgovoril naslednje: »Ko sem se pred dvema letoma spustil v projekt sodelovanja z invalidi, zahvaljujoč Igorju Miljavcu prav s slepimi in slabovidnimi, sem imel mešane občutke. Pač nisem vedel, kako se bomo ujeli in tudi nisem vedel, kako zahtevna dela lahko pričakujem od ljudi s tako okvaro. Moram reči, da sem se že kmalu po začetku sodelovanja otresel predsodkov in sodelovanje

je postalo zelo pristno. Ni mi žal, da sem se tega lotil in verjamem, da tudi vsem, ki so se spustili v to, ne. Celoten projekt je napredoval hitreje, kot sem si predstavljal, me je tudi dodatno spodbujal in dajal nove ideje. Vesel bi bil, če bi lahko s takšnim delom nadaljeval in ga širil tudi na druge, seveda dokler bo zanimanje za to.«

Pred odhodom z Grgarskih Raven so se udeleženske sprehodile še po krožni zeliščni poti do njive, na kateri novogoriški člani pridelujejo zelišča. Dodobra so vse prepričali, da je pridelava le-teh zelo primerna za ljudi z okvaro vida. Z močnimi vonji in različno oblikovanimi listi se jih da prepoznati, ne da bi jih videli.

Naslednja na preizkušnji je bila kmetija Hubjani iz vasi Bate. To je daleč naokrog najstarejša kmetija. Tradicija pridelave mleka in mlečnih izdelkov je tu doma že od 17. stoletja. Danes se trudijo za čimbolj biološko neoporečno pridelavo in predelavo. Ob sprejemu v degustacijskem prostoru so ob pokušnji sirov obiskovalcem še predstavili posamezne vrste sira, ki jih je bilo možno tudi kupiti.

Silverij Hubjani je v telefonskem pogovoru povedal, da so k projektu pristopili iz humanosti, ne zaradi komercialnega učinka. »Sicer nimamo nobenega zadržka glede drugačnosti in zato ni bilo pomislekov okrog sodelovanja v projektu. Čeprav je ta končan, so vrata kmetije vsem še vedno odprta« je še dodal gospodar družinske kmetije Hubjani.

S področja kulturne dediščine se je med potepanjem po Banjško – Trnovski planoti predstavilo Kulturno turistično društvo Lokovec z obiskom kovaškega muzeja in biografske razstave o domačinu in bivšem koprskem škofu Metodu Pirihu. Eno najdaljših slovenskih vasi, ki šteje komajda nekaj več duš kot hišnih števil, je zelo slikovito opisal predsednik društva Miroslav Šuligoj Bremec. Stara stavba župnišča, v kateri je v kletnih prostorih kovaški muzej, v nadstropju pa omenjena razstava, ni ravno primerna za gibanje invalidov, a si je povsod možno marsikaj ogledati s tipom. Vodičeva razlaga pa je tako bogata z informacijami, da človek hitro dobi dokaj popolno sliko o življenju na tem, od boga in države pozabljenem delu skope slovenske zemlje.

Velike razdalje med hišami v Lokovcu domačini povezujejo z nastajanjem kovaštva. To ima v teh krajih več kot 100 letno tradicijo. V muzeju, kjer je tudi replika lokovške kovačije, je kovač Andrej, ki je že tretji rod kovačev v družini, prikazal in opisal to težko delo, ki je redko poseljenemu prebivalstvu omogočilo skromno preživetje. Predsednik Kulturno-turističnega društva Lokovec Miroslav Šuligoj Bremec mi je po srečanju s skupino slepih in slabovidnih obiskovalk zaupal svoje občutke: »Ob napovedi obiska slepih in slabovidnih v našem kovaškem muzeju se nam je najprej zastavilo vprašanje, kako takim obiskovalcem predstaviti dejavnost, ki je v preteklosti zaznamovala naš kraj. Če si tega na začetku nismo znali najbolje razložiti, pa so na koncu padle vse ovire. Pravzaprav so taki gostje nezahtevni, veliko bolj znajo prisluhniti vodiču in na občuten način dojamejo povedano. Bolj od zahtevnosti takih obiskovalcev je pomembna iskrenost in doživetost pripovedovanja vodiča, saj imam občutek, da neresnica in netočnost podatkov v takšnih ljudeh veliko bolj odmeva. Če bi sam lahko izbral obiskovalce, bi si takih skupin najbolj želel.«

Pilotni ogled projekta se je zaključil pri Winklerjevih v Lokvah z obiskom energijskih točk in s kosilom, ki so ga postregli v domačem gostišču. Če bi naključni gost tega

dne opazoval strežbo v lokalu, bi mu bila precej nenavadna. Gostinski delavci so namreč vedno opozorili na svojo prisotnost, ko so prinašali hrano in pijačo na mizo, povedali so, kaj je na krožniku in kam je postavljen kozarec. Znanje so zaposleni pridobili v okviru izobraževanja turističnih in gostinskih delavcev, ki je bil eden od ciljev projekta Planina.

Gospa Martina Gorjan Sulič iz gostišča Winkler je vsa navdušena nad sodelovanjem v projektu dejala: »Ko pomislim na projekt Planina, mi na misel najprej pride dejstvo, da smo se že pred leti prav odločili, ko smo našo ponudbo in storitve prilagodili bolnikom in invalidom različnih tipov in struktur. Projekt Planina je torej le še pozitivna nadgradnja naše ponudbe. V veliko veselje in čast nam je bilo sodelovanje pri tem projektu, predvsem pa smo preko njega spoznali in dobili veliko koristnih in uporabnih informacij, kako pravilno ravnati in pravilno ponuditi naše storitve, tudi takšnim ciljnim skupinam, kot so invalidi oz. osebe s posebnimi potrebami. Upamo in želimo si čim več takšnih projektov. Hvala vam, da ste z nami delili to lepo izkušnjo.«

Ob zaključku projekta Planina je bila izvedena še zunanja presoja za pridobitev certifikata »invalidom prijazno«. Polona Pavlin Kante iz lokalne razvojne fundacije zagotavlja, da bodo vse rezultate projekta na Planoti skušali s pridom uporabiti v prihodnosti in da bodo v turistično ponudbo vedno vključevali tudi ranljive ciljne skupine.

Ob takšnem sodelovanju nedvomno pridobita obe strani. Ponudniki turističnih storitev dobijo goste in dejavne sooblikovalce, invalidi pa prepoznavnost v okolju, v katerem živijo. Z aktivnostjo lahko opozorijo na svoje zmožnosti in hkrati tudi na prilagoditve, ki jih potrebujejo za delo in življenje.

[Na vrh](#)

NOVOSTI IZ INVALIDSKEGA VARSTVA: Novi Zakon o štipendiranju

Avtor in sodelavec: *Brane But*

Lektoriranje: avtor

[Pošljij komentar](#)

V juniju 2013 je Državni zbor RS sprejel nov Zakon o štipendiranju (Ur. l. RS, št. 56/2013 z dne 2.7.2013 - ZŠTIP-1). Med drugim na novo uvaja štipendije za deficitarne poklice, omogoča kombiniranje več vrst štipendij in tako omogoča posamezniku višji končni znesek ter ponovno uvaja štipendije za dijake, mlajše od 18 let.

Zakon celovito ureja vse štipendije. Štipendije se bodo podeljevale za študij 1. in 2. bolonjske stopnje in ne več za 3. bolonjsko stopnjo, razen v primeru štipendij Ad futura, ki so namenjene mednarodni mobilnosti.

Štipendisti bodo hkrati lahko prejeli več vrst štipendij, in sicer:

- kadrovska štipendija, ki se lahko prejema istočasno z vsemi štipendijami, razen s štipendijo za deficitarne poklice,
- štipendija za deficitarne poklice, ki se lahko prejema istočasno z vsemi štipendijami, razen s kadrovsko štipendijo,
- štipendija Ad futura za študijske obiske, ki se lahko prejema istočasno z vsemi štipendijami.

Pri državnih štipendijah novi zakon ureja dodatke k štipendiji in pogoje za nadaljnje prejetje, mirovanje, prenehanje in način vračila, ostala vprašanja ureja Zakon o uveljavljanju pravic iz javnih sredstev (ZUPJS).

K državni štipendiji bo mogoče dobiti naslednje dodatke:

- dodatek za bivanje (80 EUR/mesec),
- dodatek za uspeh (od 17 do 40 EUR/mesec),
- dodatek za štipendiste s posebnimi potrebami (50 EUR/mesec).

Zakon ponovno uvaja štipendije za mladoletne dijake. Osnovna višina bo od 35 do 95 evrov (polovičen znesek osnovne štipendije) plus dodatki.

Na novo zakon uvaja štipendije za deficitarnost, ki so namenjene dijaku oz. študentu, ki se izobražuje na programih, opredeljeni kot deficitarni. Štipendija za deficitarne poklice znaša 100 EUR/mesec. Te štipendije razpisuje Javni sklad RS za razvoj kadrov in štipendije.

Novosti pri Zoisovih štipendijah:

- višina mesečne štipendije za dijaka znaša 120 EUR/mesec (prej 60) za izobraževanje doma in 240 EUR/mesec v tujini,
- višina mesečne štipendije za študenta znaša 140 EUR/mesec (prej 90) za izobraževanje doma in 280 EUR/mesec v tujini,
- prvi pogoj za pridobitev štipendije je izjemni dosežek in nižanje povprečne vstopne ocene na 4,70 za dijake in 8,50 za študente – ocena ne bo več glavno merilo, najprej se upošteva izjemni dosežek.

K Zoisovi štipendiji bo mogoče dobiti dodatek za bivanje (80 EUR/mesec) in dodatek za štipendiste s posebnimi potrebami (50 EUR/mesec).

Pomembne spremembe so tudi na področju kadrovskega štipendiranja. Zakon uvaja poskusno leto ter enomesečno delovno prakso. Višji je tudi delež sofinanciranja države, ki bo zdaj znašal do 70 odstotkov celotne kadrovske štipendije, vendar ne več kot 40 odstotkov minimalne plače.

Zakon je pričel veljati petnajsti dan po objavi v Uradnem listu RS, uporabljati pa se začne 1. januarja 2014. Štipendije za šolsko oz. študijsko leto 2013/2014 bodo dodeljene še po do sedaj veljavni zakonodaji.

Vir: [Ministrstvo za delo, družino, socialne zadeve in enake možnosti](#)

[Na vrh](#)

DOBRO JE VEDETI: Primerjava operacijskih sistemov Android (Google) in IOS (Apple)

Avtor in sodelavec: *Jožef Gregorc*

Lektoriranje: Albert Kolar

[Pošlji komentar](#)

Večkrat kdo vpraša, kateri telefon je boljši. Je to telefon na platformi Android ali telefon na platformi IOS. Enoznačnega odgovora na to ni, bo pa članek skušal odpreti nekaj njunih značilnosti in pokazati, kje so prednosti enega in drugega.

Redni bralci revije ste o obeh operacijskih sistemih slišali že precej, zato na tem mestu pojasnila, o čem govorimo, namenoma izpuščam.

Ko govorimo o teh dveh sistemih, govorimo o dveh popolnoma različnih filozofijah. Za Applov ekosistem je značilna popolna zaprtost. To pomeni, da v njihov sistem lahko namestiš (govorimo tako o operacijskih sistemih za mobilne telefone, kot za računalnike) samo tisto, kar je Apple predhodno potrdil kot ustrezno in sprejel v svojo aplikacijsko tržnico. Filozofija Googla je popolnoma drugačna. Google zagovarja popolno odprtost, kar se začne že pri sistemu. Tako dovoljuje spremembe v "garažah" že na nivoju jedra. To lahko opazimo že pri tem, da ima precej podjetij telefone na sistemu Android, vendar so si večkrat precej različni.

Nasledek teh filozofij je ta, da pri Applu tisto, kar je v sistem nameščeno, običajno tudi brezhibno dela, pri Androidu pa velja, da dela tisto, kar je prišlo iz uradne tržnice, za drugo nosi navaden uporabnik odgovornost sam.

Z vidika slepih in slabovidnih velja, da se posodobitve na ravni dostopnosti pri Applu zgodijo ob večjih nadgradnjah operacijskega sistema, pri Androidu velja, da je bralnik in povečevalnik zaslona samostojna aplikacija in se lahko tako nadgrajuje samostojno, neodvisno od operacijskega sistema, v kolikor so programski vmesniki, ki podpirajo funkcionalnosti, vgrajeni v sistem.

Cena Applovih aparatov je razmeroma visoka in tudi stroški skozi naročniško razmerje z vezavo niso najnižji. Za Android velja, da so ti stroški navadno nižji, ker lahko izbiramo med telefoni od nižjega do visokega cenovnega razreda.

Pri bateriji velikih razlik ne bi smelo biti. Trend je že več let enak, kar pomeni, da baterija telefona ob zmerni uporabi zdrži od enega do dveh dni.

Sledi tabela z najbolj uporabnimi kretnjami ali potezami na obeh sistemih:

Kretnja	Android (Google)	IOS (Apple)
<i>Skok na naslednjo ikono</i>	Hitri poteg z enim prstom v desno ali dol	Hitri poteg z enim prstom v desno
<i>Skok na prejšnjo ikono</i>	Hitri poteg z enim prstom v levo ali gor	Hitri poteg z enim prstom v levo
<i>Koleščkanje</i>	Drsenje z dvema prstoma gor/dol po zaslonu	Drsenje s tremi prsti gor/dol po zaslonu
<i>Menjava zaslonov</i>	Drsenje z dvema prstoma v	Drsenje s tremi prsti v

	levo/desno ali dvopotezna kretnja (poteg v levo in desno in v desno in levo)	levo/desno ali dvoklik na "x of x"
<i>Preberi vse (od roba zaslona)</i>	Tresenje telefona (če je vključeno) ali preko izbire v globalnem pojavnem meniju (dvopotezna kretnja dol-desno) ter dvig prsta nad izbrano možnostjo	Poteg z dvema prstoma navzgor
<i>menjava zgovornosti (znak po znak, besedo po besedo...)</i>	preko lokalnega pojavnega menija je treba izbrati menjavo zgovornosti (gor-desno) ter dvig prsta nad izbrano možnostjo	istočasno en prst gor in drugi dol
<i>urejanje besedila</i>	tipki za glasnost ali kontekstualni meni + hitro drsenje (gor//dol) po zaslonu)	

Jesen je čas, ko se operacijski sistemi običajno posodobijo in tudi letos ni bilo nič drugače. Apple je svoj sistem posodobil septembra, medtem ko smo lastniki Googlovih aparatov (Nexus in telefonov Google Play Edition) posodobitve začeli prejemati v teh dneh, sam sistem pa je bil predstavljen na noč čarovnic.

Na področju dostopnosti pri nobenem sistemu ni veliko novosti. Mogoče lahko pri Applu izpostavimo premik dostopnosti iz zadnje izbire precej naprej po seznamu General, pri Googlu pa vključitev novih aplikacijskih programskih vmesnikov (API) v sistem in možnost ročnega označevanja ikon, ki jih bralnik zaslona identificira s številko.

Ob zaključku ne smemo pozabiti na tretjega igralca na trgu. Trenutno je Microsoft s svojo izdajo Windows Phone res še majhen igralec na trgu z manj kot 5-odstotnim deležem, vendar ima močno zaledje. Če bo teklo vse, kot so si zamislili v taborih Nokie in Microsofta, bo mobilna divizija Nokie kmalu - v prvi četrtini leta 2014 last Microsofta, s tem pa tudi nekaj tehnologij, ki pomagajo tudi slepim. Sem štejejo tudi partnerstva. Resnici na ljubo se ta partnerstva že unovčujejo.

Na pokojnem Symbianu je Nokia imela svoj bralnik zaslona, ki je prišel izpod prstov programerjev Codefactory Barcelona in to podjetje je pripravilo tudi paket, ki prvič omogoča uporabo Windows Phone 8 naprav tudi slepim. Tako od 15.10.2013 te naprave uporabljamo tudi slepi, pod pogojem, da sistem nadgradimo z nadgradnjo sistema GDR3. Nato je treba vključiti še pomožne tehnologije in smo pripravljeni na uporabo osnovnih funkcij telefona. Na napreden bralnik zaslona pa bo potrebno še malce počakati.

[Na vrh](#)

PAMETNI TELEFONI: Aplikaciji Potrošnikov SOS in Trole

Avtor in sodelavec: *Jožef Gregorc*

Lektoriranje: Albert Kolar

[Pošljí komentar](#)

Tokrat predstavljám programčka Potrošnikov SOS in Trole. Ena aplikacija pomaga pri iskanju o pravicah potrošnikov, medtem ko druga pomaga locirati avtobuse ljubljanskega potniškega prometa in povedati, kdaj prispejo na kakšno postajo. Obe dve aplikaciji sta na voljo tako za naprave Android kot za naprave IOS.

Potrošnikov SOS

Aplikacijo so razvili v okviru slovenskega potrošniškega centra in Zveze potrošnikov Slovenije. Namenjena je vsem potrošnikom, ki želijo vedeti več o pravicah in dolžnostih, ki jih imajo ob nakupu izdelkov in storitev. S pomočjo aplikacije lahko pridobijo informacije, kakšne pravice imajo ob menjavi/popravilu izdelka, kaj je stvarna napaka in kaj garancija ter kdaj vrniti izdelek v popravilo iz naslova napake ali garancije. Za slepe in slabovidne je aplikacija zanimiva, ker so razvijalci tudi njih imeli v mislih. Tako odločitve za test ni potrebno še posebej razlagati.

Uporaba

Testni izvod aplikacije teče na sistemu Android 4.3 in 4.4 na napravi Nexus 4.

Začetni zaslon aplikacije prikazuje dva gumba, ki ob aktivaciji odpreta jedro ali pokažeta dodatno pomoč. V jedru aplikacije so naštete teme, kot so stvarna napaka, garancija ter druge; ob kliku na temo se nam pokaže pojasnilo, kaj to pomeni in katere pravice, seveda pa tudi dolžnosti, imamo. Prva polovica besedila je namenjena nakupom v Sloveniji in druga nakupom v EU. Spodaj so na voljo gumbi, ki sprožijo zvočni opis napisanega besedila.

Za:

Vsebina, kakovost zvočnih posnetkov besedil

Proti:

gumbi na začetnem zaslonu še niso označeni

Sklep:

Aplikacijo priporočam vsem, ki vas potrošniške pravice in dolžnosti zanimajo in se vam ne da brskati naokoli za informacijami po različnih straneh. Če morate paziti na mesečni prenos podatkov, priporočam, da aplikacijo prenesete k sebi takrat, ko ste povezani v brezžično omrežje, ker je aplikacija zaradi zvočnih posnetkov težka kar okoli 16 MB.

Trola

To je ena od aplikacij, ki nam pomaga zbrati informacije o avtobusih LPP-ja. Z njo lahko vidimo zemljevid avtobusnih postaj, zemljevid prog, čase prihoda avtobusov na posamezne postaje. Za slepe je zanimiva predvsem funkcija prihoda avtobusov na posamezno postajo. Aplikacija uporablja lokacijske naprave, vgrajene v vaš telefon, da lahko na zemljevidu prikaže vam najbližjo postajo.

Uporaba

Če želite vedeti, kdaj avtobus pride na katero od postaj, morate vedeti ime ali številko postaje, ki jo zapišete v vnosno polje, ki se pokaže pod možnostmi, ki jih ponuja aplikacija. Po potrditvi se vam pokaže seznam časov in/ali avtobusov, ki ustavijo na izbrani postaji. Prav tako v tisto vnosno polje vnesete tudi številko avtobusa, takrat bo v seznamu število postaj (po vrstnem redu) od prve do zadnje, ki jih prevozi posamezna številka.

Za:

Vsebina, gumbi, ki jih potrebujemo, so označeni

Proti:

način osveževanja, stabilnost

Sklep

Aplikacija bo prav prišla predvsem uporabnikom mestnega potniškega prometa po Ljubljani, drugim nekoliko manj.

Vabim vas, da tudi sami prispevate v to rubriko z vprašanji, predlogi, opisi, pohvalami, kritikami in drugimi idejami. Vašo pošto pričakujemo v uredništvu na naslovu: rikoss@zveza-slepih.si

[Na vrh](#)

NAMIGI IN NASVETI: Učinkovito iskanje z Googlom – devetič, Povečajmo uporabnost Gmaila

Avtor in sodelavec: *Brane But*

Lektoriranje: avtor

[Pošlji komentar](#)

79. Učinkovito iskanje z Googlom – devetič (zadnjič)

V dosedanjih osmih prispevkih smo si ogledali mnogo priročnih možnosti uporabe brskalnika Google, ki lahko marsikomu pridejo zelo prav, saj pripomorejo k bolj praktičnemu in učinkovitemu iskanju pri stričku Googlu. Ob zaključku te serije prispevkov prikažimo mnogo teh nasvetov še v uporabni in pregledni tabeli.

Ukaz	Razlaga	Primer
+	Nujnost iskane besede	ljubljana dunaj potovanje +vlak
-	Izločanje besed	ljubljana dunaj potovanje -letalo
OR	Iskanje po dveh možnih besedah	ljubljana dunaj OR pariz +letalo
" "	Iskanje natančno določenih nizov	"skype 5.0"
site:	Iskanje po določeni spletni strani	pravice site:www.zveza-slepih.si
kontakt site:	Iskanje kontaktnih podatkov	kontakt site:www.zps.si
site:.	Iskanje po končnicah domen	charles darwin site:.si
*	Iskanje katerekoli besede ali več besed	edison je izumil *
..	Iskanje znotraj razpona števil	avto 1000€..1500€
allintitle:	Iskanje le po nazivu strani	allintitle:nega psa
intitle:	Iskanje po nazivu in vsebini strani	intitle:pes labradorec
allinurl:	Iskanje po spletnem naslovu	allinurl:"ivan cankar"
inurl:	Iskanje po spletnem naslovu in vsebini strani	inurl:"ivan cankar" "na klancu"
images	Iskanje slik	images dekle
filetype:	Iskanje datoteke po njihovem formatu	analiza slepih filetype:doc
+, -, *, /, sqrt, ^, % of	Kalkulator	12 + 312

...		25 % of 160 ((12 + 312) / 12) - sqrt 16
in	Pretvarjanje merskih enot	5 inch in cm 6 feet in cm 70 f in c
in arabic in roman	Pretvarjanje števil	MCMXLIX in arabic 1949 in roman
in	Pretvarjanje valut	100 usd in eur 100 eur in czk
define:	Iskanje po slovarjih in enciklopedijah	define:decibel define:cpi define:"ludwig van beethoven"
local time in local time	Koliko je ura (v različnih časovnih pasovih)?	local time in peking local time in celje local time
weather	Poizvedovanje o vremenu	weather peking
music:	Podatki o glasbi	music:beatles music:beatles mp3
dob	Rojstni dnevi znanih oseb	dob france prešeren
location of where is flag of	Kje je država, kakšna je njena zastava?	location of angola where is angola flag of angola
map where is	Kje je mesto?	map luanda where is luanda
highest point in	Najvišje gore	highest point in angola
population	Število prebivalcev v državi	population angola
capital	Glavno mesto države	capital angola
gdp	Dohodek na prebivalca	gdp angola
r_	Polmeri in mase nebesnih teles	r_mars

m_	m_mars
----	--------

Povezava: <https://www.google.si/>, <https://www.google.com/>

Vir: Mislim sem, da obvladam Google, M. Mazzini, 2009

80. Povečajmo uporabnost Gmaila

Spletni elektronski poštni predal Gmail si je priljubljenost pridobil predvsem na račun visoke kapacitete in številnih funkcij, ki olajšujejo delo z njim. Ker vse uporabne funkcije niso vedno na dosegu roke, so se zanesenjaki spletne strani Hack Tricks odločili, da nam razkrijejo tri pomembne funkcije, ki opazno pripomorejo k boljši uporabniški izkušnji. Tu gre za možnost preklica že poslanega elektronskega sporočila, utišanje neželenih pogovorov in znatno varnejšo prijavo.

Preklic že poslanega elektronskega sporočila lahko pri elektronskem poštnem predalu Gmail dosežemo z vključitvijo funkcije »Send Undo« oziroma »Razveljavi pošiljanje«. To uporabno možnost aktiviramo po naslednjih korakih:

- najprej kliknemo na »Nastavitve« oziroma »Settings«
- in aktiviramo funkcijo »Send Undo« oziroma »Razveljavi pošiljanje« v zavihku »Labs« oziroma »Laboratorij«,
- nato pa spremembo potrdimo s klikom na gumb »Shrani spremembe« oziroma »Save changes«.

Če nam kakšen pogovor v okviru elektronskega poštnega predala Gmail pošteno najeda živce, ga lahko na sila preprost način utišamo. To naredimo tako, da:

- kliknemo na gumb »More« oziroma »Več«
- in izberemo možnost »Mute« oziroma »Utišaj«.

Ker na spletu preži mnogo nepridipravov, je smotrno, da za dostop do našega elektronskega poštnega predala Gmail vključimo dvonivojsko preverjanje identitete. To storimo po naslednjih korakih:

- kliknemo na naš uporabniški račun (desno zgoraj),
- izberemo povezavo »Account« oziroma »Račun«,
- kliknemo na možnost »Security« oziroma »Varnost«
- in nato v meniju »2-step verification« oziroma »Preverjanje v dveh korakih« izberemo povezavo »Settings« oziroma »Možnosti«;
- nato ponovno vpišemo svoje dostopno geslo,
- kliknemo na gumb »Start setup« oziroma »Začni namestitev«
- in sledimo praktičnim navodilom.

Vir: [Računalniške novice](#)

[Na vrh](#)

OGLASNA DESKA: Slepí in slabovidni intelektualci na tradicionalnem delovnem srečanju

Avtor: *Slavica Bukovec Zupanič*

Lektoriranje: Albert Kolar

[Pošljí komentar](#)

V Domu oddiha Zveze društev slepih in slabovidnih Slovenije na Okroglem pri Kranju je 15. in 16. novembra potekalo tradicionalno dvodnevno delovno srečanje slepih in slabovidnih intelektualcev (SSI).

Pred samim začetkom srečanja je, takoj po prihodu in namestitvi, najprej sledila bralna ura. Zaradi več razlogov se v letošnjem letu ni sestala bralna skupina, zato je bil razgovor o prebrani knjigi prestavljen na samo srečanje. Tokrat smo se udeleženci pogovarjali o knjigi Catalina Floriana Dorescuja »Slepí maser«. Analiziranje vsebine je bilo zelo zanimivo, saj si vsakdo, ki je prebral knjigo, posamezne dogodke v njej predstavlja in razume na svoj način in si tako ustvari lasten odnos do oseb v zgodbi.

Gost letošnjega delovnega srečanja je bil Sandi Kosmač, v prvem delu kot predsednik Ribiške družine Sevnica, v drugem pa je predstavil primerjavo znanstvene, ortodoksne medicine in alternativnih metod zdravljenja.

Sandi Kosmač je človek, ki je v svojem življenju delal že veliko stvari. Ne hvali se z ničemer in iz njega je težko izvleči informacije o njem samem. Kljub temu se na celo kopico reči spozna do te mere, da ga lahko imamo mirno za strokovnjaka, pri nekaterih rečeh pa celo za izvedenca.

Sandi Kosmač je predsednik Ribiške družine Sevnica. Sam pravi, da so mu to delo zaupali, ker se spozna na kakovost voda. Hkrati priznava, da o ribah in ribolovu sploh ni težko govoriti oz. se o tem pogovarjati. Torej lahko sklepamo, da ni le poznavalec rib, ampak strasten ribič. Z navdušenjem nam je pripovedoval o razvoju ribištva na Slovenskem, o raznovrstnosti rib pri nas, povedal kakšno pikro na račun izgradnje hidroelektrarn ter kakovosti naših voda. Skozi predavanje je oblikoval podobo pravega ribiča današnjega časa. Temu ni glavni motiv ulov velike ribe, ampak skrb za pretočnost in čistost voda ter ohranitev ribjih vrst.

Poleg ribištva je bila v mladosti našega gosta velika ljubezen tudi triatlon. Bil je triatlonski šampion in je napisal priročnik z naslovom *Rekreacija za telebane*. Napisal ga je na podlagi lastnih izkušenj, namenil pa ga je vsem, ki se pri svojih prvih športnih podvigih srečujejo s podobnimi ali enakimi napakami in problemi, s kakršnimi se je srečeval on sam.

V drugem delu se je Sandi Kosmač predstavil kot strokovnjak alternativne medicine. Doštudiral je klasično medicino in potem v Londonu alternativne metode zdravljenja, doktoriral pa je tudi iz tuinologije. Masaža tuina je pred več kot 4000 leti nastala na Kitajskem in je še danes nepogrešljivi del tradicionalne kitajske medicine.

Sam pri svojem delu uporablja izsledke obeh smeri. Po njegovih besedah je razlika med njima v tem, da je po eni strani ortodoksna medicina s tehnološkimi dosežki dosegla to, česar Kitajci nikoli ne bodo, po drugi strani pa znanstvena medicina ne

zna uporabiti dognanj in spoznanj, ki so jih na vzhodu že zdavnaj odkrili. Kot velikega krivca za takšno stanje omenja moč farmacevtskega lobija.

Obe predavanji Sandija Kosmača sta bili vsebinsko zanimivi, kot človek pa deluje zelo preprosto in sproščeno. Z večerjo in druženjem po njej se je končal prvi delovni dan srečanja.

Naslednji dan se je začel z obravnavo, oceno in sprejemom poročila o delu SSI v letu 2013 ter z oblikovanjem načrta dela SSI za leto 2014. V letošnjem letu je bil organiziran celodnevni študijski dan v Rogaški Slatini in na Dolenjskem. Člani SSI so se udeleževali v številnih drugih aktivnostih Zveze in izven nje. Zaradi zmanjšanja finančnih sredstev bodo v naslednjem letu aktivnosti v veliki meri odvisne prav od tega.

V sončnem dopoldnevu je sledil odhod proti Kranju. Odpeljali smo se na ogled razstave »Prelepa Gorenjska«, ki je odprta v gradu Khiselstein. Grad Khiselstein je zrasel na poznoantičnem obzidju. Skozi stoletja se je širil, menjaval namembnost in lastnike. Po zadnji obnovi so v njem prostori Gorenjskega pokrajinskega muzeja s številnimi razstavami, med katerimi je tudi stalna razstava »Prelepa Gorenjska«. Odprta je bila pred letom dni in je nameščena v dvanajstih razvojnih epizodah. Njena avtorica je dr. Verena Perko. Med vodenjem po razstavi smo lahko otipali vse razstavljene predmete. Razlaga mag. Tatjane Dolžan Eržen pa je bila tako bogata in slikovita, da smo tudi obiskovalci z okvaro vida dobili popolno predstavo o zgodovini in razvoju Gorenjske.

Po kosilu na Okroglem se je 35 udeležencev srečanja razšlo z obljubo, da se naslednje leto 21. in 22. novembra ponovno srečamo pri spoznavanju novih vsebin.

[Na vrh](#)

NOVIČKE: Brezplačna nadgradnja z Windows 8 na Windows 8.1, Kmalu samovozni avtomobili tudi za slepe in slabovidne, Tablični računalnik, vodljiv z očmi, Dodatni programi za Skype morda prenehali delovati, Za širjenje lažnih govoric na družabnih omrežij v zapor

Avtor in sodelavec: *Jure Srebrovic*

Lektoriranje: Albert Kolar

[Pošlj komentar](#)

Brezplačna nadgradnja z operacijskih sistemov Windows 8 na Windows 8.1

Vsi uporabniki, ki imate licenčni Windows 8, lahko brezplačno nadgradite na Windows 8.1. Nadgradnja je možna od 18.10.2013. Novost je brezplačno na voljo v okviru trgovine Windows. Istočasno bo na voljo tudi mobilni Windows RT 8.1, ki bo za imetnike tabličnih računalnikov prav tako brezplačen. Novost je bila zasnovana na osnovi potreb in želja dosedanjih uporabnikov Windowsov XP in 7. Operacijski sistem Windows 8.1 je namreč bogatejši za gumb Start, dodatne možnosti prilagajanja ikon, brskalnik Internet Explorer 11, izboljššan iskalnik Bing in orodje za napredno upravljanje z uporabniškimi računi. Na voljo je tudi možnost uporabe Skypa tudi ob zaklenjenem računalniku, izboljšana tipkovnica za zaslone, občutljive na dotik, posodobljene aplikacije, novi varnostni sistemi in še mnogo več. Ker je Microsoft v obeh nadgradnjah vključil še bogato paleto sistemskih orodij, bodo morda novosti lahko postale zanimive tudi za poslovna okolja, ki Windows 8 večinoma še niso naklonjena.

vir: <http://www.racunalniske-novice.com/>

Kmalu bodo na voljo samovozni avtomobili tudi za slepe in slabovidne:

Ideja samovoznih avtomobilov je postala aktualna tematika, ko je Google razkril, da razvijajo svojo tehnologijo, ki ima velik potencial spremembe pojmovanja vožnje in lastništva avtomobilov. Številni proizvajalci, kot so BMW, Audi, Toyota, Ford in Nissan, zato danes že izdelujejo svoje verzije računalniško nadziranih vozni sistemov. Že leta 2010 je Google na cesto poslal svoj prvi samovozni avto, ki je uspešno prevozil pot od sedeža podjetja Google v kraju Mountain View do Santa Clare in naprej po Hollywoodskem bulevarju. Ti avtomobili so opremljeni z radarskimi in laserskimi senzorji, do sedaj pa so na cesto vedno bili poslani z usposobljenim voznikom in računalniškim inženirjem. Tako lahko voznik vedno prevzame komando nad vozilom, v kolikor bi šlo kaj narobe. Google sporoča, da za razliko od ostalih proizvajalcev, kjer avtomobili komunicirajo le z navigacijskimi napravami in kamerami ter senzorjem na avtu, Googlov avto ves čas komunicira tudi z Googlovimi strežniki. Tako sproti posodablja infrastrukturo ceste, saj avtomobili ves čas snemajo ulice s tehnologijo Street View in Googlu ves čas posodablajo stanje ulic.

V Nemčiji pa tudi razvijajo avtomobil, prilagojen slepim in slabovidnim. Na Univerzi Braunschweig so že pred 3 leti predstavili prototip VW Passat, ki ga lahko upravljajo tudi slepe in slabovidne osebe. Kot pravijo, se avto znajde tudi v vsakdanjem mestnem prometu, kar mu omogočajo GPS navigacijski sistem, kamere, laserski skenerji in kompleksen informacijski sistem. Ob tem pa se meni postavlja vprašanje,

kdaj bo tak avtomobil lahko vozil tudi po Sloveniji, ali bodo naše ceste prilagojene vsem njegovim zahtevam. S tem mislim predvsem na razne senzorje, morebitno električno infrastrukturo za polnjenje, v kolikor bodo električni, in podobno. Menim, da bo do trenutka, ko se bom dejansko usedel v tak avto in se s Koroškega odpeljal na primer na Primorsko, moralo preteči še mnogo let. Ko pa bo do tega prišlo, pa bo za to potrebno najbrž odšteti ogromno denarja.

Viri: <http://www.racunalniske-novice.com/> in <http://dne.ena.com/E-svet/>

Tablični računalnik bo lahko vodljiv samo z očmi:

Tablični računalnik Tobii Dell Latitude 10 je prvi, ki ga je mogoče uporabljati zgolj z uporabo oči, saj je Švedsko podjetje Tobii tablico Dell Latitude 10 opremilo s posebno napravo, ki „geste“ prepozna tudi v primeru, če se uporabnik s prstom fizično ne dotakne površine zaslona. Zasluge za to gredo namenskemu krmilniku EyeMobile, ki sledi očem in njihovo gibanje v realnem času pretvori v ukaze. Zaradi starejših ljudi in ljudi s posebnimi potrebami, ki le s težavo uporabljajo zaslon na dotik so inženirji švedskega podjetja Tobii tablico Dell Latitude 10 z operacijskim sistemom Windows 8 Pro opremili s posebno napravo, ki se priključi na USB in vse ukaze prepozna zgolj s premikanjem oči.

Inženirji švedskega podjetja Tobii zatrjujejo, da je mogoče zgolj z uporabo oči uporabljati vse funkcije operacijskega sistema Windows 8 Pro. Ta novost slepim prav gotovo ne koristi, najbrž pa tudi slabovidnim ne.

Vir: <http://www.racunalniske-novice.com/>

Dodatni programi za Skype bodo morda prenehali delovati z decembrom 2013:

V programu Skype se od različice 5.9 dalje ob namestitvi in prvem odprtju pojavi sporočilo, da bo SkypeTalking prenehal delovati decembra 2013. To sporočilo je mišljeno za vse programe, ki uporabljajo Skypov vmesnik APPY wrapper. Na Skypovi strani lahko preberemo, da bodo onemogočene nekatere funkcije dodatkov, kot je dostava sporočil, ne pa čisto vse. Predvideva se, da bodo vsi dodatki in tako morda tudi SkypeTalking, če se bo to za res zgodilo, prenehali delovati šele z različico 7.0. Do takrat pa brezskrbno lahko uporabljamo Skypove dodatke. Če se bo to zares zgodilo, predlagam, da tisti, ki želite še naprej uporabljati funkcije dodatnih programov za Skype, ostanete na različici, ki bo zadnja podprta. Trenutno je to 6.11.0.102.

Vir: <https://support.skype.com/>

Za širjenje lažnih govoric na družabnih omrežij za 3 leta v zapor:

Kitajska je predstavila stroge ukrepe, s katerimi želi zaustaviti 'širjenje neodgovornih govoric' prek spletnih družabnih omrežij. Ukrepi med drugim predvidevajo tudi triletno zaporno kazen, če informacije, ki jih posameznik širi prek spleta, pripeljejo do jeznih

odzivov kitajskih uporabnikov interneta. Čeprav je bilo FaceBooku prepovedano vstopiti na Kitajski splet, si vse več Kitajcev želi, da se sliši njihov glas. Pravniki iz Kitajskega sodišča in tožilstva menijo, da bodo ljudje obtoženi razžalitve, če bo spletne govornice, ki so jih oni ustvarili, videlo 5000 spletnih uporabnikov ali pa bodo naprej posredovane in objavljene več kot petstokrat. 3 letna zaporna kazen je že zdaj uveljavljena kazen za obrekovanje. Uporabniki družbenega omrežja na Kitajskem Weibo, ki je podoben Twiterju, so hudo nezadovoljni zaradi novih pravil. "Preveč pogosto se namreč zgodi, da se nekaj naprej posreduje in objavi več kot petstokrat ali pa dobi več kot 5000 ogledov. Zato so mnogi mnenja, da si sedaj nihče več nič ne bo upal napisati. Menijo tudi, da je to protustavno in je kršena pravica svobode govora.

vir: <http://dne.ena.com/E-svet>

[Na vrh](#)

© 2002-2013, [Uredništvo Rikoss](#), [Zveza društev slepih in slabovidnih Slovenije](#)